

Неефективна регіональна політика, не тільки не стимулює громадян до саморозвитку й самореалізації, а й призвела до втрати частини території держави (АРК) та воєнного конфлікту на території Донецької та Луганської областей.

Використана література

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)».
2. Нікітенко Л.О., Кондратенко В.І. Процес децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування в Україні.
3. Тарасенко Т. Проблема децентралізації в реформуванні місцевого самоврядування в Україні.

УДК 658.589

Сергій Радинський, к.е.н., доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ІННОВАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ДИСКУСІЙНІ КАТЕГОРІЇ

Serhii Radynskyy, Ph.D., Associate Professor

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

INNOVATIONS AND INNOVATION: DISCUSSION CATEGORIES

Створення ефективної системи оцінки інноваційної діяльності та вироблення на її основі зваженої інноваційної стратегії розвитку господарюючих суб'єктів потребує наявності відповідних теоретичних розробок, які спрямовані на уточнення понятійного апарату інноваційної діяльності, а також дослідження генезису інновацій. Почнемо з базової дефініції «інновація», відразу зазначивши, що єдиного трактування цього терміну в довідковій літературі не існує.

У науковій та практичній діяльності поширеним є явище ототожнення терміну «інновації» із близькими поняттями, такими як «новина», «новація», «нововведення». Однак виокремлення його з-поміж тотожних понять є необхідним для з'ясування такої категорії, як «інноваційна діяльність» у всіх її проявах. Адже поняття «інновації» є етимологічною основою сутності та змісту інноваційної діяльності господарюючого суб'єкта. Узагальнивши теоретичні дослідження, проведені видатним українським економістом Туган-Барановським М.І., першим в науковий лексикон термін «інновація» ввів відомий австро-американський економіст Шумпетер Й., який трактував інновацію як нову функцію виробництва, «нову її комбінацію» [8, с. 154]. Окрім цього, він вважав, що інновація, яка проявляється нововведенням в економіці, науці та життєвій практиці – головним чином полягає в рекомбінації концептуальних фізичних матеріалів, які існували на ринку (творче руйнування).

Досліджуючи сутність та зміст «інновацій», Шумпетер Й. визначив їх не лише як новизну продукту, але й виокремив те, що інновація може проявитися у різних складових [8, с.159]: виготовленні нового продукту або відомого продукту в новій якості; впровадженні нового методу виробництва; освоєнні нового ринку збуту;

отриманні нового джерела сировини або напівфабрикатів; проведенні реорганізації управління.

Подальший розвиток інноваційної теорії відбувся у роботах таких зарубіжних дослідників як Ф. Ніксон, Г. Менш, К. Фрімен, Д. Ван Дейн, А. Кляйнкнехт, М. Хучек, П. Друкер тощо.

Дослідження літературних джерел щодо визначення сутності інновацій, дало нам можливість зробити висновок про поширення двох ключових підходів. Перший – процесний (динамічний), де інновація характеризується як динамічний процес перетворення знань і можливостей у нову продукцію, технології, форми організації виробництва та господарської діяльності. Другий – результативний (статичний), де інновація характеризується як результат реалізації інноваційної діяльності, у всіх її проявах (товар, продукт, послуга, технологія тощо), що в підсумку дає можливість якісно покращити господарську діяльність підприємства та отримати економічний, технологічний, соціальний, екологічний та інші ефекти від їх реалізації.

Перший підхід, у трактуванні досліджуваної економічної категорії, характерний для більшості іноземних науковців (Твісс Б., Санто Б., Нельсон Р., Уінтер С., Хучек М., Кантер Р., Тідд Д., Бессант Д., Павітт К., Валента Ф.), які характеризували інновації як процес: в якому винахід або нова ідея набуває економічного змісту (Твісс Б.) [6, с.214]; який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій, і в випадку якщо інновація орієнтована на економічну вигоду, прибуток, її поява на ринку принесе додатковий дохід (Санто Б.) [5, с.83]; перетворення можливостей у нові ідеї, які широко впроваджуються у практику (Тідд Д., Бессант Д., Павітт К.) [9, с.38]; виготовлення нових виробів, впровадження нових методів, освоєння нових ринків (Шумпетер Й.) [1, с.21].

В наукових дослідженнях іноземних представників більший акцент орієнтовано на динамічність, яка в основі передбачає процес створення продукції, послуг, технологій, що будуть корисними для споживача.

Понятійний апарат досліджуваної економічної категорії не обмежується поняттям «інновація», зокрема дуже часто в науковій літературі її ототожнюється із «нововведенням», «новаціями», «новизною», що дещо розширює межі наукових досліджень. Так, відомий вітчизняний науковець Краснокутська Н.В. виділяє поряд із досліджуваною категорією поняття «нововведення» та «новації», визначаючи нововведення, як результат практичного освоєння новації, задіяної у динаміці, ефективність якої оцінюється не тільки економічним, а й соціальним ефектом, а новацією є кінцевий метод, принцип, новий порядок, винахід, новий продукт, процес, якісно відмінний від попереднього аналога, що є результатом інтелектуальної діяльності [4, с.14].

Федулова Л. визначає ідентичність понять «інновація», «нововведення», «новація», при цьому, на думку автора, нововведення є закінченим процесом впровадження інноваційних ідей, а новації – це об'єкт інноваційної діяльності, те що потрібно впроваджувати і використовувати [7, с.40].

Як бачимо, дані трактування близькі за змістовою наповненістю до поняття «інновації», проте слід констатувати, що дані поняття не є синонімами. Вважаємо, що

поняття «нововведення» є аналогом «інновацій», оскільки в повній мірі відображає економічну природу терміну, а поняття «новації» в порівнянні з «інновацією» - це не закінчена категорія, що відображає проміжний результат реалізації інноваційних ідей без проходження стадій впровадження у виробництво та комерціалізації. Саме в даному аспекті «новації» найбільш подібні до терміну «новизна», тобто результату науково-технічної складової інноваційного процесу, який втілюється у науковій ідеї, технічній документації, винаходах, патентах та ін. Новації (новизна) не завжди отримують форму інновацій, оскільки, через різні причини (можливий низький попит, відсутність суспільної корисності, значні обсяги фінансування), не завжди впроваджуються у виробництво та комерціалізуються.

Кінцевий результат – інновацію, у всіх її проявах, слід вважати основою інноваційної діяльності. Визначаючи інноваційну діяльність як об'єкт аналізу, слід подати основні трактування щодо понятійного змісту «інноваційна діяльність». Так, закон України від 04.07.2002 № 40-IV «Про інноваційну діяльність» наводить наступне визначення інноваційної діяльності вказуючи на те, що це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [2].

Стаття 3 Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р., інноваційну діяльність визначає як «одну із форм інвестиційної діяльності», що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу [3]. На наш погляд, визначення подані в чинному законодавстві України не в повній мірі відповідають змісту досліджуваного поняття, адже не є повністю завершеними. В першому випадку (Закон України «Про інноваційну діяльність») інноваційна діяльність звужується окремими видами інновацій, зокрема виробництвом конкурентоздатних товарів та послуг. Проте, не слід забувати, що результатом інноваційної діяльності може бути вдосконалення (оновлення) виробничого процесу, вироблення інноваційного механізму пошуку нових ринків збуту, вдосконалення технологій виробництва та ін.

В другому випадку (Закон України «Про інвестиційну діяльність») дещо хибним є ототожнення інноваційної і інвестиційної діяльності, адже фінансова основа інноваційно-активних підприємств не завжди передбачає інвестиційне фінансування реалізації інноваційних проєктів, програм тощо.

Попри зазначене, хибною видається фраза із законодавчого акту: «впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу», адже основу сучасних інноваційних ідей та рішень спрямовує наступний етап розвитку інноваційних процесів – «інноваційна економіка», яка поєднує в собі досягнуті результати із впливом НТП та подальші наукові дослідження, які в кінцевому результаті дають можливість реалізації інновацій на мікро- та макрорівнях.

Спрямованість інноваційної діяльності на конкретний результат, а саме на створення та просування нових видів конкурентоспроможної продукції наголошує відомий науковець Краснокутська Н.В., яка під інноваційною діяльністю розуміє діяльність колективу, спрямовану на забезпечення доведення науково-технічних ідей, винаходів (новацій) до результату, придатного до практичного застосування та

реалізації їх на ринку з метою задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних товарах і послугах [4, с.23].

На наш погляд, дані визначення є логічними, оскільки здійснюючи інноваційну діяльність суб'єкт господарювання проходить усю етапність інноваційного процесу, з метою досягнення конкурентних переваг та отримання певних економічних та соціальних вигід.

Проте, інноваційна діяльність пов'язана не тільки із створенням і реалізацією інновацій безпосередньо суб'єктом господарювання, а також із засвоєнням та адаптацією нововведень, які були створені на інших підприємствах та в інших країнах. Окрім цього, інноваційна діяльність включає в себе також оточуюче сприйняття інновації та подальшу комерціалізацію продукту, технологію та процес.

Узагальнюючи вищезазначене, подамо власне визначення інноваційної діяльності: це діяльність, яка пов'язана із реалізацією повного циклу послідовних стадій від започаткування та створення інновації, у всіх їх видах та проявах, до їх реалізації та розповсюдження в оточуючому середовищі.

Використана література

1. Бажал Ю.М. Інноваційна теорія економічного розвитку: М. Туган-Барановський, Й. Шумпетер і проблеми перехідної економіки України / Ю.М. Бажал // Наукові записки НаУКМА. – 2000. – Т.18: Економічні науки. – С.3–7.
2. Закон України від 04.07.2002 № 40-IV «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 36. – С.266.
3. Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII «Про інвестиційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – С.646.
4. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. / Н.В. Краснокутська – К. : КНЕУ, 2003. – 504 с.
5. Санто Б. Инновация как средство экономического развития / Б. Санто: пер. с венг. – М. : Прогресс, 1990. – 295 с.
6. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями: Сокр. Пер. с англ. / авт. предисл. науч. ред. К.Ф. Пузыня. – М.: Экономика, 1989. – 217 с.
7. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: Підручник. / Л.І. Федулова. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
8. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры / Й.А. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 456 с.
9. Tidd J. Managing innovation / J. Tidd, J. Bessant, K. Pavitt. – Johnwiley&Sons, LTD, Chichester, 2001.– 117 p.